

Nr 108.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning angående förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e och 4:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under sjätte huvudtiteln (punkt 39 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande ärende har utskottet jämväl till behandling förehaft två inom första kammaren av herr *I. Österström m. fl.* väckta motioner. I den ena av dessa, nr 103, har yrkats, att riksdagen måtte för budgetåret 1927—1928 såsom extra reservationsanslag anvisa 203,750 kronor, därav 187,500 kronor till istandsättande av den gamla residensbyggnaden i Härnösand till bostad för landshövdingen i Västernorrlands län m. m., 5,000 kronor till ersättning åt Härnösands stad för viss i samband med denna byggnadens användning erforderlig tomtreglering m. m. samt 11,250 kronor för av denna tomtreglering betingad rensning av segelrännan i Nattviken.

I den andra av ifrågavarande motioner, nr 104, har hemställts, att riksdagen, i händelse yrkandet i förenämnda motion nr 103 bifalles, måtte för budgetåret 1927—1928 å extra stat anvisa dels 188,000 kronor för uppförande å landsstatshusets tomt i Härnösand av en nybyggnad för lantmäterikontoret i Västernorrlands län i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen framlagda förslag, dels ock 3,240 kronor såsom ersättning till Härnösands stad för av staden gjorda medgivanden beträffande disponerandet av stadens tomter nr 3 och 4 i kvarteret Juristen.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

I skrivelse den 4 december 1923 framlade byggnadsstyrelsen förslag om iståndsättande av den gamla residensbyggnaden i Härnösand, vari lantmäterikontoret i Västernorrlands län provisoriskt inrymts, till bostad åt landshövdingen i länet samt i samband därmed om anordnande av nya provisoriska lokaler för lantmäterikontoret inom det i Härnösand belägna ofullbordade kasernetablissemanget.

I statsverkspropositionen till 1924 års riksdag anförde dåvarande departementschefen, att, enligt vad han inhämtat, den gamla residensbyggnaden ur brandsäkerhetssynpunkt icke vore tillfredsställande, vadan byggnaden för det dåvarande icke kunde anses erbjuda tjänliga lokaler för lantmäterikontoret. Dessutom vore tak och bjälklag behäftade med röta. Då emellertid kostnaderna för ifrågavarande omflyttningar syntes betydande och då därtill vissa underhandlingar med Härnösands stad måste äga rum, ansågo sig departementschefen icke kunna föreslå avlåtande av proposition i ämnet till 1924 års riksdag. Vid sådant förhållande nödgades man fortfarande anlita den i och för sig otillfredsställande utvägen att, såsom sedan flera år tillbaka skett, förhyra bostad åt landshövdingen. I enlighet härmed beviljades av riksdagen anslag för sistnämnda ändamål för budgetåret 1924—1925.

Då berörda underhandlingar vid början av 1925 års riksdag icke slutförts, äskades och anvisades av sagda riksdag anslag till förhyrande av bostad åt landshövdingen jämväl för budgetåret 1925—1926.

Sedan byggnadsstyrelsen under hand från vederbörande departement anmodats fortsätta underhandlingarna med Härnösands stad rörande förändringar i stadsplanen, byte av mark mellan kronan och staden m. m., som betingades av residensbyggnadens användning till bostad för landshövdingen, hava dylika underhandlingar förts med stadens drätselkammare och resulterat i ett förslag till överenskommelse, som av stadsfullmäktige i Härnösand godtagits den 21 augusti 1925 efter vissa smärre förändringar enligt stadsfullmäktiges här bilagda protokoll. Mot detta förslag till tomtfrågans ordnande har byggnadsstyrelsen i skrivelse den 25 augusti 1925 förmält sig intet hava att erinra. Överenskommelsen i fråga innebär i huvudsak att kronan får rätt att, så länge byggnaden användes som bostad för landshövdingen, utefter byggnadens framsida disponera, inhägnas och plantera en 6 meter bred markremsa, å en till överenskommelsen hörande karta utmärkt med grön färg, dock skall en 6 meter bred väg lämnas mellan Edelswärdska huset å tomten 101 och detta område, att kronan erhåller full äganderätt till de vid byggnadens norra och södra gavlar belägna markområdena, vilka å kartan utmärkts med grön streckning, att kronan till Härnösands stad med äganderätt överläter dels strandrätten vid terrassmuren mot Nattviken och dels den å kartan med gul färg utmärkta delen av residensbyggnadens terrass, att kronan i ersättning för utbytet av tomtmark och strandrätt till staden erlägger ett belopp av 5,000 kronor samt att staden förbinder sig att när staden blivit ägare till den mark, varå Edelswärdska uthuset å tomten nr 101 är uppfört, och nedrivit huset, till kronan med full äganderätt överlämna den del av tomten, som å kartan betecknats med svart streckning, mot en ersättning per kvadratmeter lika med den staden själv erlagt.

I skrivelse den 28 oktober 1926 har byggnadsstyrelsen efter förnyad utredning framlagt ett förslag, enligt vilket för lantmäterikontoret skulle uppföras en flygelbyggnad å landsstatshusets tomt, och har styrelsen hemställt, att för bestridande av kostnaden, 188,000 kronor, för nämnda byggnad samt för gäldande av ersättning till Härnösands stad för visst servitut måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas sammanlagt 191,240 kronor. Därjämte har byggnadsstyrelsen hemställt, att för nämnda budgetår måtte anvisas ett anslag av 203,750 kronor, varav 187,500 kronor för iståndsättande av residensbyggnaden till bostad åt landshövdingen m. m., 5,000 kronor till ersättning åt Härnösands stad i anledning av viss tomtreglering samt 11,250 kronor för av sagda tomtreglering betingad upprensning av segelrännan utanför residenstomten.

Tillika har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 28 oktober 1926 framlagt förslag till uppförande av en nybyggnad jämväl för lantmäterikontoret i Jämtlands län samt hemställt, att för ändamålet måtte för budgetåret 1927—1928 anvisas 202,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört, bland annat, att frågan om beredande av nya lokaler åt ifrågavarande lantmäterikontor i viss mån vore beroende av huru tanken på att inrätta ett landsarkiv för Norrland komme att förverkligas. I denna fråga vore förslag från riksarkivet att förvänta, avseende inrättande av ett landsarkiv i Härnösand jämte ett länsarkiv för Jämtlands län i Östersund. Med detta förslag ägde lantmäterikontorens lokalfråga samband på det sätt, att en icke oväsentlig kostnadsbesparing möjligen skulle kunna vinnas genom att till gemensamma byggnader förlägga såväl lantmäterikontor som arkivlokaler. Behov av ytterligare utredning härom föreläge dock. Vid sådant förhållande hade departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka, att de framlagda förslagen till uppförande av särskilda byggnader för lantmäterikontoren i Västernorrlands och Jämtlands län nu underställdes riksdagen. Härav följde, att jämväl med frågan om residensbyggnadens i Härnösand iståndsättande till landshövdingbostad måste tills vidare anstå.

*Utskottets
yttrande.*

En snar iståndsättning av den gamla residensbyggnaden i Härnösand har sedan flera år tillbaka framstått som önskvärd. Efter år 1922 avlagt besök på platsen hava riksdagens revisorer framhållit, att ifrågavarande på 1700-talet uppförda byggnad borde kunna tillvaratagas på ett mera enhetligt och värdigt sätt; det erinrades härvid, att lantmäterikontorets provisoriska lokaler i byggnaden vore otillfredsställande, särskilt ur brandsäkerhetssynpunkt, samt att planer på att åter förlägga landshövdingens bostad till fastigheten vid upprepade tillfällen framkommit. Liknande synpunkter anfördes också av 1925 års statsrevisorer. Av 1926 års riksdag har — i samband med beslut om anslag till förhyrning av provisorisk landshövdingebostad för ännu ett år — framhållits som angeläget, att ytterligare dröjsmål med den gamla residensbyggnadens iståndsättning undvekes.

Byggnadsstyrelsen har vid olika tillfällen gjort framställning om anslag

för iståndsättning av residensbyggnaden. Att dessa framställningar tills vidare undanskjutits har i huvudsak berott på att vissa underhandlingar med Härnösands stad rörande reglering av tomtförhållandena kring byggnaden först borde slutföras. Överenskommelse har dock numera i förevarande avseende träffats och av Härnösands stad godkänts.

Under tiden har den gamla residensbyggnaden kommit att ytterligare förfalla, vilket måste framstå som särskilt beklagligt med hänsyn till byggnadens karaktär av ett byggnadsminnesmärke av betydande kulturhistoriskt och arkitektoniskt värde.

Härtill kommer att den för landshövdingen provisoriskt förhyrda bostaden, vilken länge ansetts mindre tillfredsställande, numera befinner sig i ett så bristfälligt skick, att den knappast kan anses beboelig. Sedan fastigheten under 1926 övergått till ny ägare, som önskar komma i besittning av densamma, har, enligt vad utskottet erfarit, den staten tillförsäkrade rätten att förlänga gällande hyresavtal för tiden efter den 1 oktober innevarande år icke begagnats. Enligt vad som upplysts, står ej lämplig bostad att uppbringa åt landshövdingen genom förhyrning på annat håll.

Synnerligen starka skäl synas utskottet alltså tala för att hithörande frågor vid innevarande riksdag bringas till avgörande. Förslag till residensbyggnadens iståndsättning föreligger utarbetat och har av byggnadsstyrelsen framlagts i skrivelse den 26 oktober 1926. Detta förslag innebär, att den gamla residensbyggnaden skulle tagas i bruk som landshövdingebostad, varvid erforderliga nya lokaler för lantmäterikontoret skulle beredas inom en nybyggnad, uppförd som en flygel till det på annan plats i staden belägna landsstatshuset, där tomtutrymme härför finnes disponibelt.

Av departementschefen har visserligen åberopats, att förslag kan väntas om landsarkivs förläggande till Härnösand. Denna omständighet torde dock under förhandenvarande läge och i betraktande särskilt av 1926 års riksdags i ämnet gjorda uttalande icke böra få inverka ytterligare fördröjande på dessa lokalfrågors avgörande.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden och då, såvitt utskottet kunnat finna, det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget om residensbyggnadens iståndsättning till landshövdingebostad och lantmäterikontorets förflyttning till en ny, för ändamålet uppförd byggnad, utgör en lämplig lösning av hithörande lokalfrågor, får utskottet tillstyrka nämnda förslag till genomförande. Enligt vad utskottet erfarit, torde emellertid vid förläggande av ett landsarkiv till Härnösand staden vara villig kostnadsfritt ställa tomt till förfogande för ändamålet. Närmast avses ett ovanför nya landsstatshuset vid Nybrogatan beläget tomtområde av storlek att också erbjuda utrymme för lantmäterikontor. I anledning härav vill utskottet hava uttalat, att intet synes vara att erinra emot den nya lantmäterikontorsbyggnadens förläggning till den sålunda ifrågasatta tomten, under förutsättning att erforderligt tomtområde utan ersättning ställes till förfogande samt att i övrigt byggnadsarbetena icke härigenom fördyras eller fördröjas.

Det framstår självklart som önskligt, att byggnadsarbetena utan onödig kostnadsökning bedrivs så skyndsamt som möjligt. Enligt vad utskottet inhämtat, torde arbetena lämpligast böra ordnas på det sätt, att det nya lantmäterikontoret färdigställs innan iståndsättandet av den gamla residensbyggnaden påbörjas. Under förutsättning att erforderliga förberedelser för lantmäterinybyggnaden hinna vidtagas i så god tid, att arbetena å denna kunna påbörjas den 1 juli 1927, beräknas byggnaden kunna färdigställas och efter erforderlig uttorkning tagas i bruk sommaren 1928. Om därefter arbetena å det gamla länsresidensets iståndsättning omedelbart vidtaga, torde residensbyggnaden, med en beräknad ombyggnadstid av omkring 6 månader, bliva färdig att användas som landshövdingebostad från den 1 april 1929.

I avvaktan på att den nya landshövdingebostaden hinner färdigställas, läser rimligen nuvarande tjänsteinnehavaren böra beredas ersättning för de kostnader, varmed hans bostadsfrågas provisoriska ordnande under mellantiden äro förknippade. För nästkommande budgetår torde för sådant ändamål — ävensom för gäldande av hyran för nuvarande boställsvåningen för kvartalet juli—september 1927 — böra ställas till förfogande ett belopp av 9,000 kronor.

Kostnaderna för byggnadsarbetena m. m. beräknas komma att fördela sig på följande sätt:

	1927—1928 kronor	1928—1929 kronor	Summa kronor
Nybyggnad för lantmäterikontoret (byggnadskostnad 188,000 kronor samt ersättning till staden för viss fasadrätt 3,240 kronor)	191,240	—	191,240
Iståndsättning av gamla länsresidenset (ombyggnadsarbeten 187,500 kronor samt ersättning till staden för tomtreglering m. m. 16,250 kronor).....	66,250	137,500	203,750
Summa kronor	257,490	137,500	394,990

Såsom härav framgår bör för 1927—1928 anvisas *dels* hela anslaget 191,240 kronor för lantmäterikontorets ombyggnad, *dels* 66,250 kronor för påbörjande av iståndsättningen av gamla länsresidenset, *dels ock* 9,000 kronor för beredande av bostad åt landshövdingen m. m.

Under återopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och de i ämnet av herr Österström m. fl. väckta motionerna (I: 103 och 104), må

I) bemyndiga Kungl. Maj:t att med Härnösands stad träffa överenskommelse rörande byte av mark m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 25 augusti 1925 tillstyrkt förslag;

- II) för budgetåret 1927—1928 under sjätte huvudtiteln anvisa
- a) till *uppförande för Västernorrlands läns lantmäterikontor av nybyggnad m. m.* ett extra reservationsanslag av 191,240 kronor;
 - b) för *påbörjande av ett iståndsättande av gamla residensbyggnaden i Härnösand för bostad åt landshövdingen m. m.* ett extra reservationsanslag av 66,250 kronor;
 - c) till *beredande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län m. m.* ett extra anslag av 9,000 kronor.

Stockholm den 10 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 106.

Reservation:

av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett att utskottet bort hemställa,

- a) att herr Österströms motion I:103 ej må vinna riksdagens bifall;
 - b) att herr Österströms motion I:104 ej heller må av riksdagen bifallas;
 - c) att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition må till *beredande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län m. m.* för budgetåret 1927—1928 under sjätte huvudtiteln anvisa ett extra anslag å 7,000 kronor.
-